

10 ВРАЖАЮЧИХ ФАКТІВ ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ, ЯКІ МАЛО ХТО ЗНАЄ

У цей передвесняний день хочеться згадати про квітку української культури. Лариса Косач – геній української літератури, що входить в умовну тріаду Шевченко-Франко-Українка. Її вірші вчать ще змалку, тож здавалось би, що ми знаємо про цю поетесу все. Адже про неї завжди багато говорять, багато пишуть, багато дискутують... Принаймні, однозначно більше, ніж, скажімо, про її матір – ще одну визначну поетесу Олену Пчілку. Та насправді ми зовсім не знаємо Українки. Тож з спробуємо трішки пролити світла на життєві таємниці феномену, який можна назвати «Ucrainka incognita».

Мало хто знає, але якби Леся жила в наш час, її б однозначно назвали дитиною індиго.

А, може, вона такою і була? В дитинстві Леся була надзвичайно кмітливою та схоплювала все на льоту. До прикладу, дівчина навчилась читати ще в чотири роки, шестилітньою вона вже майстерно вишивала, а у дев'ять – написала свій перший вірш. Про рівень її розвитку свідчить також і те, що всього у 19 років Українка написала підручник «Стародавня історія східних народів» для своїх сестер. Крім того, поетеса знала 7 мов – українську, французьку, німецьку, англійську, польську, російську та італійську. При чому казала, що французькою спілкується краще, аніж російською. Погодьтеся, що все це – і дійсно ознаки геніальності, адже далеко не кожному таке дано.

Мало хто знає, але попри вищесказане, Олена Пчілка вважала свою доньку малорозвиненою.

Леся мала ще старшого брата, Михайла. Їх в сім'ї називали спільним іменем – «Мишелосіє» через нерозлучність. Проте сина мати ставила вище за Лесю — її довго вважала малорозвиненою. Крім того, не любила її вдачі. До 5-го класу навіть не віддавала до школи, а навчала вдома за власною програмою. Аргументувала це небажанням російського впливу на свою доню. Таке ставлення до дочки легко зрозуміти, знаючи характер самої Пчілки. Її боялись навіть чоловіки, а Євген Чикаленко казав: *«Це та баба, що їй сам чорт черевики на вилах подає».*

Мало хто знає, але свій псевдонім Лариса Косач запозичила в дядька – Михайла Драгоманова?

Він підписувався як «Українець». А оскільки Леся дуже любила свого дядька і захоплювалась ним, то вирішила в чомусь бути схожою на нього. Псевдонім «Українка» з'явився в 1884 році, коли дівчині було всього тринадцять. Можливо, він був обраний на основі дитячої наївності та палкої любові до дядька, проте в історію Лариса Косач увійшла саме як Українка. А Лесею її лагідно називали в сім'ї, тож не

дивно, що тверде «Лариса» вона замінила на тендітне та ніжне «Леся».

Мало хто знає, але Леся Українка ввела в нашу мову такі слова як «напровесні» та «промінь»?

І якщо перше ще можна зрозуміти як літературний неологізм, то друге – це ж уже навіть науковий термін! Дивно, адже зараз нам ці слова здаються цілком звичними. І в повсякденному мовленні ми однозначно віддамо перевагу слову «промінь» аніж його історичному попереднику «луч». А Олена Пчілка, мати Лесі, дала життя означенню, без якого просто не можна уявити нинішній мовний запас — слову «мистецтво». З її легкої руки в нашій мові прижилися також «переможець», «палкий» та інші слова.

Мало хто знає, але Сергій Мержинський, кому був присвячений знаменитий лист «Твої листи завжди пахнуть зів'ялими трояндами», не відповідав Лесі взаємністю.

Він сприймав їхні стосунки як дружні, а то й ділові. І коли Українка йому освідчилась, холодно відповів «Ні...» Але нічого не змінюється: кохання до цього чоловіка стає любов'ю до його думок, його ідей. Справжню суть і глибину своїх почуттів вона вихлюпнула на папір у ніч на 18 лютого 1901 року, написавши біля ліжка вмираючого Сергія Мержинського поему «Одержима». І, навіть відходячи у кращий світ, Мержинський, замість очікуваних слів освідчення, прохав Лесю попіклуватись про інакшу жінку, яку він насправді кохав.

Мало хто знає, але деякі дослідники творчості Українки вважають, що у неї був роман з іншою видатною жінкою того часу – Ольгою Кобилянською.

Леся і справді підтримувала тісні взаємини з Кобилянською, проте їх радше можна назвати дружніми, аніж любовними. Прихильники теорії про нетрадиційну сексуальну орієнтацію поетеси такий висновок роблять із листувань, де Українка часто називає Кобилянську пестливими словами, зокрема «хтосічкою». Також стверджують, що схожі мотиви проглядаються в драмі Лесі «Блакитна троянда», яка до слова, в першій редакції мала назву «Нічні метелики».

Мало хто знає, але збереглося унікальне листування Лесі Українки, з якого можна повніше зрозуміти її єство.

Хочу навести кілька цитат, які мене особисто вразили:

*«КОЖНА ЖІНКА, ЩО СЕБЕ ПОВАЖАЄ, НЕ ПИШЕ
НИКОЛИ ЛИСТА ТОГО ДНЯ, КОЛИ ВОНА ОБІЦЯЛА».*

«ЯК ТІЛЬКИ ВІЗЬМУСЬ ДО ЯКОГО ЗАРІБКУ, ТО
ЗАРАЗ УСІ ЖАХАЮТЬСЯ, ЩО Я “ПЕРЕТОМЛЮСЯ”, “ВИСНАЖУСЯ”, “ПОКЛАДУ ВСЮ СИЛУ”. ЧИ НЕ ЗНАЧИТЬ СЕ, ЩО
МЕНЕ ВСІ МОЇ БЛИЗЬКІ ЩИРО ВВАЖАЮТЬ ЗА БЕЗНАДІЙНОГО ІНВАЛІДА, ЗАСУДЖЕНОГО НА ВЕСЬ ВІК НА ПАРАЗИТНЕ
ЖИТТЯ? БО ТАК ВИХОДИТЬ ЯКЕСЬ “ВНУШЕНИЕ”, І Я СПРАВДІ МОЖУ ОПУСТИТИСЬ ТА СЕРЬОЗНО ПОЧАТИ ДУМАТИ,
ЩО Я «НІ ДО ЧОГО».

«УДРУЧАЄ В РОСІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ НАВІТЬ НЕ СТИЛЬКИ ПОРНОГРАФІЯ, СКІЛЬКИ СУМБУРНІСТЬ І БЕЗПОМІЧНІСТЬ ДУМКИ Й ФАНТАЗІЇ, БЕЗПОРАДНІСТЬ В РІШЕННІ НАВІТЬ ЕЛЕМЕНТАРНИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ. ТАК, НАЧЕ ЛЮДИ З ЗАВ'ЯЗАНИМИ ОЧИМА ПИШУТЬ».

«ТРЕБА БУЛО В ЄГИПТІ РОДИТИСЬ, ТО, МОЖЕ, Й БУВ БИ ЛАД, АЛЕ Ж НАЙГІРША ПОМИЛКА МОГО ЖИТТЯ – СЕ ЩО Я ЗРОСЛА У ВОЛИНСЬКИХ ЛІСАХ. А ПРОТЕ Я НЕ ЗГАДУЮ ЛИХОМ ВОЛИНСЬКИХ ЛІСІВ. СЬОГО ЛІТА НА ЧЕСТЬ ЇМ НАПИСАЛА ДРАМУ-ФЕЄРІЮ. Я ДУЖЕ ЛЮБЛЮ КАЗКИ І МОЖУ ЇХ ВИДУМУВАТИ МІЛЬЙОНИ».

«КОЛИ ВИБИРАТИ З ДВОХ, ТО Я ВЖЕ ВОЛЮ БУТИ ДОН-КІХОТОМ НІЖ САНЧО ПАНСА, БО ТАК МЕНІ БІЛЬШЕ ПО НАТУРІ, ТА Й НАВІТЬ ПО ФІГУРІ».

«ЧАСТО, ЛЮБЛЯЧИ КОГОСЬ, Я ДУМАЮ: ЯКБИ ВІН БУВ ОТАКИЙ І ТАКИЙ, ВЧИНИВ ТЕ І ТЕ, ТО Я Б ЙОГО НЕ ЛЮБИЛА, АЛЕ ЯКБИ ХТО ІНШИЙ МАВ УСІ ТІ ДОБРІ ПРИКМЕТИ, ЩО СЕЙ, ТО ЧИ Я Б ТОГО ІНШОГО ЛЮБИЛА? НЕ ЗНАЮ... НАВРЯД. В КОЖНОМУ ПОЧУТТІ ЄСТЬ ІЩЕ ЩОСЬ НЕДОСЛІДИМЕ, І ТЕС “ЩОСЬ” ДАЄ БАРВУ ЦІЛОМУ ПОЧУТТЮ».

Мало хто знає, але хворобливу і тендітну Лесю Франко назвав «єдиним мужчиною в нашому письменстві».

Хоч сама Українка не вважала себе гідною і нігтя Франка. Її, як і Олену Пчілку, мали за надзвичайно сильну жінку. Сильну морально. І думка така була зовсім небезпідставною.

Мало хто знає, але існує астероїд, названий на честь поетеси. Його повна назва – 2616 Леся (2616 Lesya). Це астероїд головного поясу, відкритий 28 серпня 1970 року.

Мало хто знає, але в останні роки життя очі Лесі Українки набули надзвичайного блакитного кольору.

Цікаво, що до того вони не мали настільки інтенсивного забарвлення. Цей факт дійсно дивував всіх довкола, адже очі поетеси були наче неземні. Про це згадує у своїх спогадах Лесина сестра Ісидора Косач-Борисова. Збереглась навіть фотографія – портрет Українки – зроблений саме в той період. Шкода, правда, що світлина чорно-біла, і ми не можемо розгледіти барв погляду поетеси.